

נדריים פרק שמיני קונס יין

(נדריים ס, א)

משנה:

"קונס יין שאני טועם היום" (דמשמע כל זמן שהוא יום ותו לא) - אינו אסור
אלא עד שתחשך;
"שבת זו" (והיה עומד בשבת) - אסור בכל השבת (בששת ימי השבוע) ושבת שעברה
(כלומר: בשבת שהוא עומד בה; ולהכי קרי ליה *שעברה*): לפי שהשבת זה אינו מתחשב אחר ימים הבאים,
אלא אחר ששת ימים שעברו);
"חדש זה" (אמר "קונס יין שאני שותה בזה החדש" והיה עומד באותו יום של ראש חודש) - אסור
בכל החדש (בכל שלשים יום הבאים) וראש חודש להבא (כלומר: ראש חודש זה, שהוא עומד
לתוכו, הוא נמנה עם ימים הבאים, שהוא ראשון שלהם);
[## יש לזכור שהמשנה נערכה לפני שהיה לוח קבוע, שהרי הלוח הקבוע
נקבע בזמנו של הלל נשיאה, ד' קיח או קיט, ורבא נפטר מן העולם
ד'ק"ג; ולכן עד לאותה עת אנשים לא ידעו מתי יהיה ראש חודש מלא או
חסר!]

(וכן אם היה עומד בראש השנה ואמר קונס יין שאני טועם) "שנה זו" - אסור בכל השנה
וראש השנה לעתיד לבא (ואותו היום של ראש השנה שהוא עומד בו; ולהכי קרי *לעתיד לבא*):
לפי שהוא נמנה לימים ולחדשים הנכנסים שהוא אחר זמן, ולהכי קאמר *לעתיד* ולא קאמר *להבא*;
(ואם היה עומד בשנת השמיטה ואמר: "קונס יין שאני טועם ב)שבוע זה" - אסור בכל
השבוע ושביעית שעברה (בכל השבוע הבא; ואותה שנה שביעית, שהוא עומד בה - נמנית לשבוע
שעברה, להכי קרי ליה *שעברה*);
ואם אמר "שאיני טועם) יום אחד" (= מעת לעת, שאם היה עומד בשעת הנדר בחצי היום -
אסור למחר עד חצי היום), (וכן אם אמר) "שבת אחת" (באיזה יום שעומד בשבוע - אסור עד יום
שמיני לאותו יום שנדר), "חדש אחד", "שנה אחת", "שבוע אחד" (וכן בשנה אחת וכן
בשבוע אחת) - אסור (שנה שלימה ושבוע שלם) מיום ליום.

[מכאן והלאה רש"י - וגם הר"ן - אינם על הדף אלא בדף סא, במקום שהגמרא דנה בחלק זה של
המשנה]

(אמר: "קונס יין שאני טועם) עד הפסח" - אסור עד שיגיע (לדברי הכל);
"עד שיהא" - אסור עד שיצא (דמשמע דאמר "עד שיצא כל הפסח");
"עד לפני" (יש גורסים "עד פני", בלי אות ל) הפסח (משמע עד שיגיע ומשמע עד
שיצא) - רבי מאיר אומר: אסור עד שיגיע (דקסבר לא מעייל איניש נפשיה לספיקא;
דכיון דאיכא לספוקי אי משמע 'עד שיצא' או 'עד שיגיע' - ודאי בדליכא ספיקא הרהר בדעתו בשעת הנדר
[כלומר: לא עלה בדעתו פירוש מסופק לדבריו, אלא יש לפרש כפירוש הפשוט], דהינו 'עד שיגיע'
[בלבד]); ; רבי יוסי אומר: אסור עד שיצא (דסבר מעייל איניש נפשיה לספיקא, דאיכא
לספוקי שמא 'עד שיצא' קאמר).

גמרא:

"קונס יין שאני טועם [היום] - אינו אסור אלא עד שתחשך":
אמר רבי ירמיה בר אבא [כדאייתא בסוגיאין בע"ב - מסורת הש"ס]; רבי ירמיה בר
אבא היה תלמיד חבר של רב: לכשתחשך (אף על פי שעבר היום) - צריך שאלה
לחכם (להתיר לו נדרו משום היכרא).

מאי טעמא?

אמר רב יוסף: גזירה היום משום "יום אחד" (דאי אמרת לכשתחשך אף על פי
שעבר היום הוי מותר - אתו למימר נמי כי נדר "יום אחד", ועומד בחצי היום - מותר לכשתחשך, ואיהו לא הוי
מותר עד מעת לעת; הילכך צריך שאלה לחכם; וכיון דבעי שאלה לחכם - חכם חוקר כיצד נדר, ולא יבא לידי
חילול נדר).

(נדריים ס, ב)

אמר ליה: אי הכי, ליגזור ב"יום אחד" (דליהוי אסור עד שתחשך למחר) משום
"היום" (דאי אמרת עד מעת לעת אסור, ותו לא - אתו למישרי נמי כי עמד בשחרית ואמר "היום" - אתי
למישתי בחצי היום, והוא אסור עד שתחשך)?
אמר ליה (רב יוסף): "היום" - ב"יום אחד" מיחלף (דאי שרית "היום" לכשתחשך
בלא שאלה - מיחלף ואתי למישרי "יום אחד" משתחשך, דסבר יצא אותו היום שנדר בו כמו כן, והוא אינו
מותר אלא מעת לעת), "יום אחד" ב"היום" - לא מיחלף (דלא אסור לשתות למחר עד
הלילה, דלא אתי למישרי ב"היום" מחצי יום ואילך, דליכא למיחש להכי; דהכא לא גמר היום עדיין, ומידע

¹ הר"ן חולק על פירוש זה, ומפרש: אם נדר באחד מימי השבוע - אסור בכל ימי
השבוע ויום השבת עצמו בכלל איסור של שבוע שעבר, דכי אמרי אינשי "שבת זו"
- דעתייהו על ימי החול הבאים ועל יום השבת.

ידיע דאסור כל היום; משום האי טעמא נמי לא מצרכינן שאלה לסוף מעת לעת, דלא אתו למישרי מ"היום" מחצי יום ואילך, דליכא למיחש בהכי, כדאמרינן: הכא לא גמר עדיין היום ומידע ידיע דאסור בכל היום).
אמר רבינא: אמר לי מרימר: הכי אמר אבוך משמיה דרב [יוסף]:
כמאן אזלא שמעתיה דרב ירמיה בר אבא (כמאן אזלא הא שמעתתא דאמר רב ירמיה [בעמוד הקודם - מכאן שהגירסא שם 'רבי ירמיה בר אבא'] דצריך שאלה לחכם שאין נותר על פי עצמו כלל, דמחמירין עליו כמאן דלא עבד שפיר)? - כרבי נתן, דתניא: 'רבי נתן אומר: כל הנודר - כאילו בנה במה, והמקיימו - כאילו מקטיר עליה' (הילכך צריך שאלה לחכם, הואיל ועבד איסורא, דמחמירין עליה, ואין מראין לו שקיים נדרו מעצמו אלא כשיתירו לו את נדרו, ולא משום גזירה, דרבינא לא סבירא ליה דרב יוסף אלא: כל היכא דאיכא לאוקומי ביה שאלה - מצריכינן ליה שאלה, כגון הכא, דאמר "היום", דאיכא למימר מעת לעת קאמר - הילכך לכשתחשך צריך שאלה לחכם, אבל כי אמר "שבת", וכולה מתניתין דליכא לאוקומי בהו שאלה - דודאי לא משמע טפי - אין צריך שאלה).

"שבת זו" - אסור בכל השבת כולה:
פשיטא!?

מהו דתימא 'יומי דשבתא' (ימים דשבוע ולא דשבת עצמו) קאמר - קא משמע לן.

"חדש זה" אסור בכל החדש וראש חודש להבא:
פשיטא (דיום ראש חודש נמי אסור, שהרי יום ראש חודש נמנה לחדש זה הנכנס)?!
כי איצטריכא (למיתני במתניתין) לחדש חסר (בחדש שהוא שני ימים ראש חודש, ויום ראשון של ראש חודש משלים לחדש מלא זה שעבר, וזה הנכנס חסר הוא, והוא נדר ביום ראשון של ראש חודש): מהו דתימא ראש חודש - לשעבר הוי, ולא ליתסר (ביה)? - קא משמע לן (אפילו הכי): (כיון ד) קרו אינשי (ליה) ריש ירחא - (אסור ביה נמי).

"שנה זו" אסור בכל השנה כולה:
איבעיא להו: אמר "קונם יין שאני טועם יום" - מאי? דיניה כ"היום" (כאילו אמר "היום" לחוד ומותר לכשתחשך) או כ"יום אחד" (ואסור מעת לעת)?
תא שמע ממתניתין: "'קונם יין שאני טועם היום" - אין אסור אלא עד שתחשך' - [בגלל שאמר "היום", אד] הא [אילו אמר] "יום" - כ"יום אחד" דמי [וצריך מעת לעת]!
אימא סיפא: 'אמר "יום אחד" - אסור מיום ליום' - הא [אם אמר] "יום" - כ"היום" דמי [וחייב להמתין רק עד שתחשך]?! - אלא מהא ליכא למשמע מינה.

אמר רב אשי: תא שמע: "'קונם יין שאני טועם השנה" - נתעברה השנה אסור בה ובעיבורה'; היכי דמי?:

(נדרים סא, א)
אילימא כדקתני (דאמר "השנה") - למה לי למימרא (פשיטא: כיון דאמר "השנה" - משמע השנה זו קאמר, ועיבורה נמי בכלל הוי); אלא - לאו דאמר "שנה", אלמא "שנה" כ"השנה" דמי - ו"יום" נמי כ"היום" דיניה?
לא, לעולם דאמר "השנה", ומהו דתימא 'הלך אחר רוב השנים ולא אית בהו עיבור (ולא ליתסר בעיבורה)' - קא משמע לן.

איבעיא להו: (היה עומד בשנה של יובל ו) אמר: "(קונס) יין שאני טועם יובל" - מאי? שנת חמשים כלפני חמשים (ומותר נמי בשנת חמשים, דאיהו לא קאסר עילויה אלא לאחר חמשים) או כלאחר חמשים (בשנת חמשים נמי אסור דבשנת חמשים מתחיל יובל הבא)?

תא שמע, דתניא פלוגתא דרבי יהודה ורבנן: ' (ויקרא כה, י) וקדשתם את שנת החמשים שנה [וקראתם דור בארץ לכל ישיבה; יובל הוא תהיה לכם ושבתם איש אל אחוזו ואיש אל משפחתו תשב] - שנת החמשים אתה מונה, ואי אתה מונה שנת חמשים ואחת (שלא התחיל למנות שבע שנים של שמטיטה הבאה בשנת היובל עצמה, שלא תהא מונה 'אחת' לשנת חמישים [כלומר: ששנת החמישים ראשונה לשבע שנות השמטיטה הבאה], ולשנה הבאה אחריה שנת חמישים ואחת 'שניה' [לשבע שנות השמטיטה הבאה], אלא לשנת חמשים ואחת תהא מונה 'אחת' [לשבע שנות השמטיטה הבאה]), ושנת החמישים עצמה נמנית ליובל שעבר, שאין עולה למנין שבוע הבא, כדאמרינן); מכאן אמרו: יובל אינו עולה למנין שבוע. רבי יהודה אומר: יובל עולה למנין שבוע (דשנת חמשים עולה לכאן ולכאן)!

אמרו לו לרבי יהודה: הרי הוא אומר (ויקרא כה, ג) **שש שנים תזרע שדך** [ושש שנים תזמר כרמך ואספת את תבואתה], **ואין כאן אלא חמש** (אם כן: שש שנים יובל עולה למנין שבוע - אינו אלא חמשה בשבוע ראשון של יובל: שהשנה שהיא ראשונה - שהיא יובל - אסור לזרוע בה; והשביעית נמי אסורה, שהיא שמיטה - ואינה אלא חמשה לזריעה)?

אמר להם: לדבריכם - הרי הוא אומר [ויקרא כה, כא: וצוית את ברכתי לכם בשנה הששית] **ועשת את התבואה לשלש השנים** (שנה ששית ושנה שביעית ושמינית עד קצירתה) - (ואי [נמין] אמרת אין יובל עולה למנין שבוע) **הרי כאן ארבע** (שנים, שצריכה לעשות לארבע שנים; כיצד? שנת מ"ח היא ששית, ותבואה שלה צריכה לששית עצמה, ולשנת ארבעים ותשע - שהיא שמיטה, ולשנת חמשים - שהוא יובל, ולשנת חמשים ואחת עד הקציר, הרי ארבע שנים) ! ? ' (והאי פירכא לדברי הכל היא, דלדבי יהודה נמי איכא למיפרך: דאף על גב דאמר יובל עולה למנין - מכל מקום אסור הוא בזריעה, והוון נמי ארבע שנים!?) **אלא** (לדברי הכל ליכא לאוקמי להאי קרא אלא) **איכא לאוקמה בשאר שני שבוע** (בשש השמיטות, ולא בשמיטה שביעית של יובל, ולא קשיא כלל, לא לדידי ולא לרבנן: **דילי נמי איכא לאוקמה בשאר שני שבוע** (לדידי נמי: דפרכת לי 'שש שנים' מוקמינן ליה לקרא בשאר שני שבוע - בשאר שמיטין, ולא בשמיטה ראשונה הסמוכה ליובל).

(אמר "קונס יין שאיני טועם) **עד הפסח** אסור [עד שיגיע; "עד שיהא" - אסור עד שיצא; "עד לפני הפסח" (משמע עד שיגיע ומשמע עד שיצא) - רבי מאיר אומר: אסור עד שיגיע; רבי יוסי אומר: אסור עד שיצא:] **למימרא** (כדפרישית [במשנה]) **דרבי מאיר סבר לא מעייל איניש נפשיה**

(נדרים סא, ב) **לספיקא, ורבי יוסי סבר מעייל איניש נפשיה לספיקא? ורמינהי** (קידושין פ"ג מ"ט; דף נא, ב; סד, ב): **'מי שיש לו שתי כיתי בנות משתי נשים** (שנשא זו אחר זו, וכל אחת ילדה שתי בנות), **ואמר "קדשתי את בתי הגדולה ואיני יודע אם גדולה שבגדולות אם גדולה שבקטנות ואם קטנה שבגדולות** **שהיא גדולה מן הגדולה שבקטנות" - כולן אסורות - דברי רבי מאיר** (דקסבר רבי מאיר מעייל איניש לספיקא, דלא איזדהר הארוס בשעת קידושין דלא ליתי לידי קלקול; והואיל דלא ידעינן הי מיניהו קידש - כולן אסורות), **חוץ מן הקטנה שבקטנות** (לדברי הכל לית לה שם גדולה); **דברי יוסי אומר: כולן מותרות חוץ מן הגדולה שבגדולות** (דקסבר לא מעייל איניש נפשיה לספיקא). **אמר רבי חנינא בר אבדימי אמר רב: מוחלפת השיטה** (אפיך מתניתין דנדרים, ואימא לרבי מאיר מעייל איניש כו'), **והתניא** (בניחותא, דמוחלפת): **'זה הכלל: כל שזמנו קבוע** (כגון רגלים) **ואמר "עד לפני" - רבי מאיר אומר: עד שיצא** (דקסבר מעייל איניש נפשיה לספיקא), **ורבי יוסי אומר: עד שיגיע.**

משנה: (אמר "קונס שאיני טועם יין) **עד הקציר**, "... **עד הבציר**" (של ענבים), "... **עד המסיק**" (לקיטה של זיתים) - אינו אסור אלא עד שיגיע. **זה הכלל: כל שזמנו קבוע, ואמר "עד שיגיע" - אסור עד שיגיע; אמר "עד שיהא" - אסור עד שיצא; וכל שאין זמנו קבוע** (כגון קציר ובציר, דזמנין הוו בחריפי וזמנין הוו באפלי), **בין אמר "עד שיהא" בין אמר "עד שיגיע" - אינו אסור אלא עד שיגיע.** **"עד הקיץ"** (עד שעת לקיטת תאנים), (או שאמר) **"עד שיהא הקיץ"**, - (שניהם משמע דאינו אסור אלא) **עד שיתחילו העם להכניס** (תאנים) **בכלכלות** (וזהו בתחילת הקיץ); **"עד שיעבור הקיץ"** - עד שיקפילו המקצועות (עד שמכפילין הסכינים שקצצו בהן התאנים ומצניעין אותן, כמו 'מקפילין את הכלים' (שבת קי"ג, א); ענין אחר: **שיקפלו**: עד שחורץ אותן בקופץ ועושין אותן שירטי"ט, כמו 'ליטרא קציעות'; ולשון 'יכפילו' - על שם שמיניחין זו על זו; ותרוייהו - שיעבור ויקפילו - משמע בסוף הקיץ).

גמרא: **תנא: "כלכלה" שאמרו: כלכלה של תאנים ולא כלכלה של ענבים** (אף על פי שהבציר הוי סמוך לאלתר לקיץ - לא אמרינן שזה נתכוון לכלכלה של ענבים, אלא ודאי אינו אסור אלא עד תאנים).

תניא: 'הנודר מ"פירות הקיץ" - אין אסור אלא בתאנים; רבן שמעון בן גמליאל אומר: ענבים בכלל תאנים (ואסור עד כלכלה של ענבים). **מאי טעמא דתנא קמא?**

קסבר: תאנים מיקצצן בידא, ענבים לא מיקצצן בידא (אלא בסכין, ולא דמו כלל לתאנים; הלכך לא הוּו בכלל תאנים); רבן שמעון בן גמליאל סבר: ענבים נמי - כי מירדדן (כשמתבשלין יפה יפה שנושרין ענבים מן האשכול) - מיקצצן (נמי) בידא (כתאנים הלכך הוּו תאנים).

עד שיעבור הקיץ, עד שיכפלו המקצועות:
תנא: 'עד שיכפילו רוב המקצועות.' (אותן תאנים שנשתיירו בשדות ובאילנות)

(נדרים סב, א)
תנא: 'הוקפלו רוב המקצועות - מותרות משום גזל' (שנתיאשו מהן הבעלים),
ופטורות מן המעשרות (משום דהפקירא נינהו).

רבי ורבי יוסי בר רבי יהודה איקלעו לההוא אתרא בזמן שהוקפלו רוב המקצועות; רבי הוה קא אכיל, רבי יוסי בר רבי יהודה לא אכיל. אתא מרהון (בעלים של תאנים), אמר להו: אמאי לא אכלי רבנן - הוקפלו רוב המקצועות הוא (דשרו למיכל כל אדם)? ואף על פי כן לא אכיל רבי יוסי בר רבי יהודה; קסבר: משום סניות מילתא הוא דקאמר הדין גברא (כלומר: מרוע לב היה אומר כן ולא משום עין יפה, דעדיין לא הפקירו).

רבי חמא בר רבי חנינא איקלע לההוא אתרא בזמן שהוקפלו רוב המקצועות, הוה קאכיל, יהיב לשמעיה, לא אכיל.
אמר ליה: "אכול! כן אמר לי רבי ישמעאל בר רבי יוסי משום אביו: 'הוקפלו רוב המקצועות - מותרות משום גזל ופטורות מן המעשר'!"

רבי טרפון - אשכחיה ההוא גברא (לרבי טרפון גופיה) בזמן שהוקפלו המקצועות, דקאכיל (מן התאנים, דקסבר דהפקירא נינהו); אחתיה (לרבי טרפון) בשקא (ההוא גברא, שהיה משמרן), ושקליה ואמטייה למשריה בנהרא; אמר לו "אוי לו לטרפון שזה הורגו!" שמע ההוא גברא - שבקיה וערק.
אמר רבי אבהו משום רבי חנניה בן גמליאל: כל ימיו של אותו צדיק היה מצטער על דבר זה (שהציל עצמו בכבוד תורתו), אמר (דקאמר): "אוי לי (גירסת רש"י: "אוי לו לטרפון") שנשתמשתי בכתרה של תורה".

ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: כל המשתמש בכתרה של תורה - נעקר מן העולם, קל וחומר: ומה בלשצר, שנשתמש בכלי קודש שנעשו כלי חול שנאמר [יחזקאל ז, כב: והסיבותי פניי מהם וחיללו את צפוני] ובאו בה פריצים וחיללוה - כיון שפרצום (שהוציאו מבית המקדש) נעשו חול, נעקר מן העולם (ואף על פי כן נהרג עליהם בלשצר), דכתיב (דניאל ה, ל): בה בליליא קטיל בלשצר [מלכא כשדיא] - המשתמש בכתרה של תורה, שהוא חי וקיים לעולם - על אחת כמה וכמה.

ורבי טרפון - כיון דכי אכיל דהוקפלו רוב המקצועות הוה, אמאי צעריה ההוא גברא (לרבי טרפון? הא מהפקירא קא אכיל)?
משום דההוא הו גנבי ליה ענבי כולה שתא, וכיון דאשכחיה לרבי טרפון - סבר היינו דגנבן (להכי צעריה).
אי הכי - אמאי ציער (רבי טרפון) נפשיה (כיון שתפטו כגנב - מאי הוה ליה למעבד)?
משום דרבי טרפון - עשיר גדול הוה, והוה ליה לפייסו בדמים (בממון).

תניא: ' (דברים ל, כ) לאהבה את ה' אלהיך לשמוע בקולו ולדבקה בו [כי הוא חייך וארך ימך: לשבת על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיך: לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם]: שלא יאמר אדם "אקרא, שיקראוני חכם", "אשנה שיקראוני רבי", "אשנן שאהיה זקן ואשב בישובה"; אלא למד מאהבה, וסוף הכבוד לבא, שנאמר (משלי ג, ז) קשרם על אצבעותיך כתבם על לוח לבך; ואומר (משלי ג, יז) דרכיה דרכי נועם [וכל נתיבותיה שלום], ואומר (משלי ג, יח) עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר;
רבי אליעזר בר רבי צדוק אומר: עשה דברים לשם פעלם (לשם שמים),
ודבר בהם לשמם (ודבר בהן לשם שמים: שתהא כל כוונתך לשמים); אל תעשם עטרה להתגדל בהם ואל תעשם קורדום להיות עודד בו (להשתכר ממנו כדי לאכול),

וקל וחומר: ומה בלשצר שלא נשתמש אלא בכלי קדש שנעשו כלי חול - נעקר מן העולם, המשתמש בכתורה של תורה על אחת כמה וכמה!

אמר רבא: שרי ליה לאיניש לאודועי נפשיה באתרא דלא ידעי ליה דכתיב (מלכים א' יח, יב) [והיה אני אלך מאתך ורוח ה' ישאך על אשר לא אדע, ובאתי להגיד לאחאב ולא ימצאך והרגני] ועבדך ירא את ה' מנעוריו; אלא קשיא דרבי טרפון (אם שרי ליה לאיניש לאודועי נפשיה שהוא חכם במקום שאין מכירין אותו - אמאי ציער נפשיה בשביל שהודיע לזה שהוא חכם?) - דעשיר גדול היה, והוה ליה לפייסיה בדמים.

רבא רמי: כתיב 'ועבדך ירא את ה' מנעוריו' וכתוב (משלי כז, ב) 'הללך זר ולא פיך [נכרי, ואל שפתך]! ?

הא באתרא דידיעי ליה, הא באתרא דלא ידעי ליה. אמר רבא: שרי ליה לצורבא מרבנן למימר "צורבא מרבנן אנא, שרו לי תיגראי ברישא (הקדימו דיני לשל אחרים בשביל כבוד תורתך)", דכתיב [שמואל ב' ח, יח]: ובניהו בן יהוידע והכרתי והפלתו, ובני דוד כהנים היו - מה כהן נוטל בראש, אף תלמיד חכם נוטל בראש. וכהן - מנא לן?

דכתיב (ויקרא כא, ח) וקדשתו כי את לחם אלהיך הוא מקריב [קדש יהיה לך כי קדוש אני ה' מקדשכם], ותנא דבי רבי ישמעאל: 'וקדשתו' - לכל דבר שבקדושה:

(נדרים סב, ב)

לפתוח ראשון (לקרוא בספר תורה) זלכרך ראשון (בברכת המוציא ובברכת המזון) וליטול מנה יפה ראשון (כשחולק עם אחיו הכהנים בלחם הפנים).

אמר רבא: שרי ליה לצורבא מרבנן למימר "לא יהיבנא אכרגא (איני רוצה ליתן מס בשביל שאני חכם)", דכתיב [ולכם מהודעין די כל כהניא ולויא זמריא תרעיא נתיניא ופלחי בית אלהא דנה] מנדה בלו והלך לא שליט למירמא עליהון (מקרא הוא בספר עזרא מ, כד); אמר רב יהודה: 'מנדה' - זו מנת המלך; 'בלו' - זו כסף גולגלתא; 'והלך' - זו ארנונא.

ואמר רבא: שרי ליה לצורבא מרבנן למימר "עבדא דנורא אנא, לא יהיבנא אכרגא (של עבודת כוכבים פלונית אני ואיני רוצה ליתן מס; 'נורא' - שם עבודת כוכבים)". מאי טעמא? לאברוחי אריא מיניה קאמר.

רב אשי - הוה ליה ההוא אבא (יער), זבניה לבי נורא; אמר ליה רבינא לרב אשי: האיכא (ויקרא יט, יד) [לא תקלל חרש] ולפני עור לא תתן מכשול [ויראת מאלהיך אני ה'] (דאינהו קא עבדי מינה צורך עבודת כוכבים)? אמר ליה: רוב עצים להסקה ניתנו (וכמוכר להסקה דמי, ולא לעבודת כוכבים).

משנה:

(אמר): "קונס שאיני טועם" עד הקציר - עד שיתחיל העם לקצור קציר חטין (קאמר), אבל לא קציר שעורין (וקציר שעורים הוי מוקדם); הכל לפי מקום נדרו: אם היה בהר (בשעת הנדר) - (אף על פי שירד בבקעה - אסור עד שיתחילו לקצור) בהר; ואם היה בבקעה - בבקעה. (אמר): "קונס שאיני טועם" עד הגשמים, (או שאמר): "קונס שאיני טועם" עד שיהו הגשמים" - (אסור) עד שתורד רביעה שניה (ד'גשמים' משמע שנים) ('רביעה שניה' מפרש בגמרא). רבן שמעון בן גמליאל אומר: עד שיגיע זמנה של רביעה (אף על פי שלא ירדה כיון שהגיע זמנה מותר). (אמר): "קונס שאיני טועם" עד שיפסקו גשמים" - (אסור) עד שיצא ניסן כולו, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: עד שיעבור הפסח. (רבי מאיר לטעמיה, דאמר במסכת תענית בפרק קמא: עד מתי שואלין את הגשמים? - רבי מאיר אומר: עד שיצא ניסן; רבי יהודה אומר: עד שיעבור הפסח - ותו לא).

גמרא:

תניא: 'הנודד "עד הקיץ" בגליל, וירד לעמקים - אף על פי שהגיע הקיץ בעמקים - אסור עד שיגיע הקיץ בגליל; "עד הגשמים" - עד שיהו גשמים; "עד שתירד רביעה שניה": רבן שמעון בן גמליאל אומר [עד שיגיע זמנה של רביעה]':

אמר רבי זירא: מחלוקת דאמר "עד הגשמים" (דמר סבר עד זמנה ומר סבר עד שתירד); אבל אמר "עד הגשם" - (דברי הכל) עד זמן גשמים (של רביעה ראשונה) קאמר (למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה (עד שיגיע זמנה כו'), ד'גשם' - חדא רביעה משמע).

(נדרים סג, א)

מיתיבי: 'אי זוהי זמנה של רביעה? - הבכירה בשלשה (במרחשון), כינונית בשבעה, אפילה בעשרים ושלשה - דברי רבי מאיר; רבי יהודה אומר: בשבעה, ובשבעה עשר, ובעשרים ושלשה; רבי יוסי אומר: בשבעה עשר, ובעשרים ושלשה, ובחודש כסליו; וכן היה רבי יוסי אומר: אין היחידים מתעניין עד שיגיע ראש חודש כסליו (בראש חדש כסליו הוי רביעה אחרונה)', ואמרינן עלה: בשלמא רביעה ראשונה - לישראל (לשאול, להתפלל על הגשמים), שלישית - להתענות (לגזור תענית אם לא ירדו), אלא שניה למאי? ואמר רבי זירא: לנודר (דהנודד בין "עד הגשם" בין "עד הגשמים" - אסור עד זמן רביעה שניה, ומשמע בין שאמר "עד הגשם" בין דאמר "עד הגשמים"); ואמרינן עלה: כמאן אזלא הא דתניא 'רבן שמעון בן גמליאל אומר: גשמים שירדו שבעה ימים זה אחר זה אתה מונה בהן רביעה ראשונה ושניה'? כמאן? כרבי יוסי (דמיום י"ז עד יו כ"ג הוו שבעה ימים; דאי רבי מאיר לא הוו אלא חמשה ימים; אלמא דאפילו רבן גמליאל, דמקיל הכא גבי נדרים, דאמר 'עד שיגיע זמנה של רביעה', אע"פ שעדיין לא ירדה - סבירא ליה 'אתה מונה ראשונה ושניה', ולא ראשונה בלבד, לא שנא דאמר "עד הגשם" לא שנא דאמר "עד הגשמים", וקשיא לרבי זירא!)

(אמר לך רבי זירא): ההוא (האי דאמר שניה לנודר היינו) דאמר "עד הגשמים" (ו'גשמים' - תרתי משמע; אבל אמר "עד הגשם" - לעולם אימא לך עד זמן גשמים, שהיא רביעה ראשונה קאמר, ולא שניה).

משנה:

"קונם יין שאיני טועם לשנה" - נתעברה השנה אסור בה ובעיבורה;

(אמר:) "שאיני טועם עד ראש אדר" (סתם) - (אין אסור אלא) עד ראש אדר הראשון; "עד סוף אדר" - עד סוף אדר הראשון.

גמרא:

(מדקתני מתניתין 'אינו אסור אלא עד אדר הראשון') - אלמא סתמא דאדר דקאמר (דכל היכא דקאמר עד אדר סתמא) - ראשון הוא (אדר הראשון משמע ולא שני).

לימא מתניתין רבי יהודה היא, דתניא: (הרצה לכתוב בשטר) 'אדר הראשון כותב (בהדיא) 'אדר הראשון'; (אבל אם רוצה לכתוב) אדר שני - כותב אדר סתם - דברי רבי מאיר (דסתם 'אדר' - השני משמעולא הראשון); רבי יהודה אומר: אדר הראשון כותב סתם, אדר שני - כותב (בהדיא) תיניין (אדר השני, דבסתם אדר - הראשון הוא).

אמר אביי: אפילו תימא (מתניתין) רבי מאיר - הא דידע דמעברא שתא הא דלא ידע (ומתניתין כגון דלא ידע דמעברא שתא, הילכך כי אמר סתם אדר - הראשון משמע, ולא השני, שלא נתכוין אלא לאדר הסמוך לשבט; וברייתא דקתני 'אדר השני' כותב סתם - כגון דידע דמעברא שתא, וכי אמר אדר סתם - משמע אדר השני)

(נדרים סג, ב)

והתניא (סיוע): "'עד ראש חודש אדר" (סתם) - עד ראש חודש אדר הראשון (קאמר); אם היתה שנה מעוברת - עד ראש חודש אדר השני'; (מדקתני אם היתה שנה מעוברת וכו') מכלל דרישא (דקתני עד ראש חודש כו') לאו במעוברת עסקינן (בתמיהה! הא מדקתני עד אדר הראשון' - מכלל דבמעוברת עסקינן, ומאי שנא רישא ומא שנא סיפא)? (אלא) שמע מינה: הא (סיפא מיירי) דפשיטא ליה דמעברא שתא (בדידע דשתא מעוברת היא, דהכי משמע אם היה יודע שהשנה מעוברת אסור עד ראש חודש אדר השני'), הא (רישא) דלא ידע (דמעברא שתא, וכי נדר - לשם אדר הסמוך לשבט קאמר, הילכך עד אדר הראשון).

משנה :

רבי יהודה אומר: "קונם יין שאיני טועם עד שיהא הפסח" - לא נתכוון זה אלא עד ליל פסח, עד שעה שדרך בני אדם לשתות יין (דודאי רוצה הוא לשתות ארבע כוסות של יין בלילי פסח, שכל אדם שותין).
אמר "קונם בשר שאיני טועם עד שיהא הצום" - אינו אסור אלא עד לילי צום (עד אותה לילה שיצום למחר, ואותה הלילה מותר לאכול בשר), שלא נתכוון זה אלא עד שעה שדרך בני אדם לאכול בשר (ורוצה לאכול עמהן).
רבי יוסי בנו אומר: "קונם שום שאני טועם עד שתהא שבת" אינו אסור אלא עד לילי שבת (ובלילי שבת מותר, שדרך בני אדם לאכול שום, והיינו לילי שבת), שלא נתכוון זה אלא עד שעה שדרך בני אדם לאכול בשום.

האומר לחבירו "קונם שאני נהנה לך אם אין את בא ונוטל לבניך כור אחד של חטין ושתי חביות של יין" - הרי זה [הנידר] יכול להפר את נדרו [של הנודר] שלא על פי חכם, ויאמר לו "כלום אמרת אלא מפני כבודי? זהו כבודי (שלא אטול ממך)!"

וכן האומר לחבירו: "קונם שאת[ה] נהנ[ה] לי אם אין את[ה] בא ונותן לבני כור של חטין ושתי חביות של יין" - רבי מאיר אומר: אסור עד שיתן, וחכמים אומרים: אף זה יכול להפר את נדרו שלא על פי חכם, ויאמר לו (המדיר): "הרי אני כאילו נתקבלתי (מה שבקשתי ממך)".

היה מסרב בו לשאת בת אחותו, ואמר "קונם שהיא נהנית לי לעולם", וכן המגרש את אשתו אומר "קונם אשתי נהנית לי לעולם" - הרי אלו מותרות להנות לו (שאר הנאה), שלא נתכוון זה אלא לשום אישות (שנדר שלא תהנה ממנו דרך אישות).

היה מסרב בחבירו שיאכל אצלו, אמר "קונם לביתך שאני נכנס", "טיפת צונן שאני טועם לך" - מותר ליכנס לביתו ולשתות ממנו צונן, שלא נתכוון זה (המסרב בו) אלא לשום אכילה ושתייה (המרובה וכי אמר זה *"קונס לביתך כו'* - לא נתכוון לידור הנאה ממנו אלא לאכילה ושתייה מרובה נתכוון).

הדרן עלך קונם יין